

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

3. februar 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område – forordning (EU) nr. 1215/2012 – artikel 7, nr. 1, litra b), andet led – specielle kompetenceregler i sager om kontraktforhold – begrebet »sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes« – kontrakt om levering af tjenesteydelser – luftbefordring – flyvning, som er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation og omfatter flere delflyvninger udført af to forskellige luftfartsselskaber – forordning (EF) nr. 261/2004 – fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser – artikel 7 – ret til kompensation – forsinkelse af den første delflyvning – søgsmål med påstand om kompensation anlagt mod det luftfartsselskab, der havde ansvaret for den første delflyvning, ved retten på denne delflyvnings ankomststed«

I sag C-20/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland) ved afgørelse af 26. november 2020, indgået til Domstolen den 13. januar 2021, i sagen

JW,

HD,

XS

mod

LOT Polish Airlines,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, S. Rodin, og dommerne J.-C. Bonichot og O. Spineanu-Matei (refererende dommer),

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

* Processprog: tysk.

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- XS, HD og JW ved Rechtsanwalt J.-C. Woicke,
- LOT Polish Airlines ved Rechtsanwältin C. Hess,
- Europa-Kommissionen ved M. Heller og S. Noë, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem de tre passagerer JW, HD og XS på den ene side og luftfartsselskabet LOT Polish Airlines på den anden side vedrørende betaling af kompensation for en flyforsinkelse.

Retsforskrifter

Forordning nr. 1215/2012

- 3 15. og 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012 lyder:
 - »(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.
 - (16) Som kompetencekriterium bør sagsøgtets bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. Kriteriet nær tilknytning bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå muligheden for, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som vedkommende ikke med rimelighed kunne forudse. [...]«

4 Artikel 4, stk. 1, i denne forordnings kapitel II, afdeling 1, med overskriften »Almindelige bestemmelser«, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

5 Forordningens artikel 7, der er indeholdt i dennes kapitel II, afdeling 2, med overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

- 1) a) i sager om kontraktforhold ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes
- b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:

– ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

– ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

[...]

[...]«

Forordning (EF) nr. 261/2004

6 Artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT 2004, L 46, s. 1) med overskriften »Kompensationsret« bestemmer i stk. 1:

»Når der henvises til denne artikel modtager passageren en fast kompensation som følger:

- a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km
- b) 400 EUR for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 og 3 500 km
- c) 600 EUR for alle flyvninger, der ikke falder ind under a) eller b).

Ved fastsættelse af distancen er grundlaget det sidste bestemmelsessted, hvor boardingafvisning eller aflysning forsinker passagerens ankomst efter det planmæssige ankomsttidspunkt.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 7 Sagsøgerne i hovedsagen foretog en samlet reservation hos luftfartsselskabet Lufthansa AG til en flyvning, der skulle finde sted den 27. april 2019, fra Warszawa (Polen) til Malé (Maldiverne) med direkte tilsluttet flyforbindelse i Frankfurt am Main (Tyskland).
- 8 Den første del af denne flyvning fra Warszawa til Frankfurt am Main, blev udført af LOT Polish Airlines. Som følge af en forsinket start landede sagsøgerne i hovedsagen for sent i Frankfurt am Main og nåede ikke deres direkte tilsluttede flyforbindelse til Malé, der blev varetaget af Lufthansa. De ankom til deres endelige bestemmelsessted, Malé, med en forsinkelse på over fire timer.
- 9 Sagsøgerne i hovedsagen anlagde søgsmål ved Amtsgericht Frankfurt (byretten i Frankfurt, Tyskland) på grundlag af forordning nr. 261/2004 med påstand om, at LOT Polish Airlines tilpligtedes at betale hver af dem en kompensation på 600 EUR, idet afstanden mellem Warszawa og Malé oversteg 3 500 km, og om godtgørelse af deres advokatudgifter.
- 10 Ved dom af 29. april 2020 afviste denne ret søgsmålet med den begrundelse, at den, henset til bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012, som fortolket af Domstolen, ikke havde kompetence til at påkende tvisten, eftersom hverken flyvningens afgang- eller ankomststed, der begge var fastsat i den pågældende befordringsaftale, lå i dens retskreds.
- 11 Sagsøgerne i hovedsagen har appelleret denne afgørelse til den forelæggende ret, Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland). Ifølge sagsøgerne i hovedsagen kan førsteinstansretten basere sin internationale kompetence på artikel 7, nr. 1), litra b), i forordning nr. 1215/2012. Den omstændighed, at Warszawa og Malé er opfyldelsessteder for den forpligtelse, der følger af den nævnte befordringsaftale, udelukker ikke, at et andet sted ligeledes kan kvalificeres som opfyldelsessted for denne forpligtelse i denne bestemmelses forstand.
- 12 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at Amtsgericht Frankfurt (byretten i Frankfurt) kun har international kompetence i medfør af artikel 7, nr. 1), litra b), i forordning nr. 1215/2012 til at afgøre den tvist, der er indbragt for den, såfremt ankomststedet for den første del af den pågældende flyvning, dvs. Frankfurt am Main, kan kvalificeres som »opfyldelsesstedet« for den forpligtelse, der følger af den omhandlede befordringsaftale.
- 13 På denne baggrund har Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 7, nr. 1), litra b), i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at opfyldelsesstedet som omhandlet i denne bestemmelse i forbindelse med en flyvning, som er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation for hele rejsen og opdelt i to eller flere delflyvninger, også kan være ankomststedet for den første delflyvning, når transporten på disse delflyvninger udføres af to forskellige luftfartsselskaber, og søgsmålet om kompensation, som anlægges på grundlag af forordning [nr. 261/2004] er foranlediget af forsinkelsen på den første delflyvning og rettet mod det transporterende luftfartsselskab for den første delflyvning?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 14 Den forelæggende ret ønsker med spørgsmålet nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at i et tilfælde, hvor en flyvning er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation for hele rejsen og er opdelt i to eller flere delflyvninger, som udføres af forskellige luftfartsselskaber, kan ankomststedet for den første delflyvning kvalificeres som »opfyldelsessted« i denne bestemmelses forstand, når et søgsmål med påstand om kompensation på grundlag af forordning nr. 261/2004 er foranlediget af en forsinkelse på den første delflyvning som følge af en forsinket start og er anlagt mod det luftfartsselskab, som havde ansvaret for den første delflyvning.
- 15 Indledningsvis skal det præciseres, at søgsmålet i hovedsagen er omfattet af begrebet »sager om kontraktforhold« som omhandlet i artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012. Hvad angår fortolkningen af artikel 5, nr. 1), litra a), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1), der kan overføres på fortolkningen af de tilsvarende bestemmelser i artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012, har Domstolen således fastslået, at begrebet »sager om kontraktforhold« omfatter flypassagerers søgsmål med påstand om kompensation for en lang forsinkelse af en direkte tilsluttet flyforbindelse, der er anlagt på grundlag af forordning nr. 261/2004 mod et transporterende luftfartsselskab, som ikke er den berørte passagers medkontrahent (dom af 7.3.2018, flightright m.fl., C-274/16, C-447/16 og C-448/16, EU:C:2018:160, præmis 65), hvilket er tilfældet for LOT Polish Airlines i den foreliggende sag.
- 16 I henhold til artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012 kan en person, der har bopæl på en medlemsstats område, i sager om kontraktforhold sagsøges i en anden medlemsstat ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes. Med henblik på anvendelsen af denne bestemmelse præciseres det i forordningens artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, at medmindre andet er aftalt, er dette sted, for så vidt angår levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret.
- 17 Det fremgår af Domstolens praksis, at »opfyldelsesstedet« i tilfælde af en flerhed af leveringssteder i forskellige medlemsstater principielt skal defineres som det sted, der sikrer det tætteste tilknytningsled mellem den pågældende kontrakt og den kompetente ret, hvilket tilknytningsled i almindelighed vil være hovedleveringsstedet. Dette sidste sted skal så vidt muligt udledes af selve kontraktens bestemmelser (dom af 7.3.2018, flightright m.fl., C-274/16, C-447/16 og C-448/16, EU:C:2018:160, præmis 67 og den deri nævnte retspraksis).
- 18 I denne henseende har Domstolen vedrørende en direkte flyvning mellem to medlemsstater, udført af den pågældende passagers medkontraherende luftfartsselskab, fastslået, at såvel flyets afgangssted som ankomststed skal anses for de steder, hvor tjenesteydelser, der leveres i henhold til en luftbefordringsaftale, hovedsageligt leveres, således at den ret, der i henhold til artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 1215/2012 har kompetence til at træffe afgørelse om et krav om kompensation, der er baseret på denne befordringsaftale og på forordning nr. 261/2004, efter sagsøgerens valg er den ret, inden for hvis retskreds flyets afgang- eller ankomststed befinder sig, således som disse steder er fastsat i aftalen (jf. i denne retning dom af 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, præmis 43 og 47).

- 19 I forlængelse af denne retspraksis har Domstolen for så vidt angår en flyvning med direkte tilsluttet flyforbindelse, som er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation for hele rejsen og er opdelt i flere delflyvninger, som udføres af to forskellige luftfartsselskaber, ligeledes fastslået, at »opfyldelsesstedet« i denne bestemmelses forstand både kan udgøres af afgangsstedet for den første delflyvning (kendelse af 13.2.2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, præmis 36), og af ankomststedet for den sidste delflyvning (kendelse af 7.3.2018, flightright m.fl., C-274/16, C-447/16 og C-448/16, EU:C:2018:160, præmis 73), og dette gælder, uanset om søgsmålet med påstand om kompensation på grundlag af forordning nr. 261/2004 er anlagt mod det luftfartsselskab, der har ansvaret for at forestå den pågældende delflyvning, eller mod den berørte passagers medkontrahent, som ikke er dette luftfartsselskab.
- 20 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at søgsmålet med påstand om kompensation udelukkende blev anlagt som følge af den forsinkede start fra afgangsstedet for den første delflyvning, der var omfattet af den i hovedsagen omhandlede luftbefordringsaftale. Dette sted svarer til et af de steder, hvor de tjenesteydelser, der er genstand for denne aftale, hovedsageligt leveres, og sikrer dermed den tætte tilknytning, som kræves i henhold til de specielle kompetenceregler i artikel 7, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 mellem den nævnte aftale og den ret, inden for hvis retskreds dette sted er beliggende.
- 21 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt denne første delflyvnings landingssted kan danne grundlag for dens kompetence i henhold til artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 1215/2012.
- 22 I denne henseende bemærkes, således som det også er anført i denne doms præmis 17, at i tilfælde af en flerhed af leveringssteder for tjenesteydelser i forskellige medlemsstater er det sted, der sikrer det tætteste tilknytningsled mellem den pågældende kontrakt og den kompetente ret, navnlig stedet, hvor leveringen af hovedydelsen ifølge kontrakten finder sted (jf. i denne retning dom af 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, præmis 38).
- 23 Det fremgår af denne retspraksis og særligt af anvendelsen af ordet »navnlig«, at de steder, hvor tjenesteydelserne hovedsageligt leveres, og som både er det første afgangssted og det endelige bestemmelsessted for en flyvning, kun udgør en ikke-udtømmende illustration af de steder, hvor en sådan tilknytning kan konkretiseres. Det kan nemlig ikke uden videre udelukkes, at andre ydelser end dem, der leveres på flyvningens første afgangssted og endelige bestemmelsessted, henset til de specifikke bestemmelser i en luftbefordringskontrakt, i givet fald kan begrunde, at andre retter end dem, i hvis retskreds disse steder er beliggende, dvs. retterne på det sted, hvor flyet mellemlander, har kompetence til at påkende et søgsmål med påstand om kompensation anlagt på grundlag af forordning nr. 261/2004.
- 24 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret ikke angivet elementer i kontrakten, der kan begrunde – henset til retssagens tilrettelæggelse – at der foreligger en tilstrækkelig tæt forbindelse mellem de faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen og den forelæggende rets kompetence. I mangel af sådanne angivelser kan »opfyldelsesstedet« som omhandlet i artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 1215/2012 således udgøres af afgangsstedet for den første delflyvning som et af de steder, hvor de tjenesteydelser, der er genstand for den i hovedsagen omhandlede luftbefordringsaftale, hovedsageligt leveres.
- 25 Denne konklusion opfylder de formål om nærhed og god retspleje, der er omhandlet i 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012, idet Domstolen allerede har fastslået, at i tilfælde af en flyvning med direkte tilsluttet flyforbindelse, som er kendetegnet ved en bekræftet samlet

reservation for hele rejsen, og som omfatter flere delflyvninger, sikrer afgangsstedet for den første delflyvning den tætte tilknytning, som er tilsigtet med de specielle kompetenceregler i artikel 7, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012, mellem luftbefordringsaftalen og den kompetente ret (jf. i denne retning kendelse af 13.2.2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, præmis 31).

- 26 Denne konklusion er tillige i overensstemmelse med princippet om, at kompetencereglerne i forordning nr. 1215/2012 skal være forudsigelige, idet den gør det muligt for såvel sagsøgeren som sagsøgte at identificere retterne på afgangsstedet for den første delflyvning, således som det fremgår af luftbefordringsaftalen, som de retter, ved hvilke der kan anlægges et søgsmål med påstand om kompensation i henhold til forordning nr. 261/2004.
- 27 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at i et tilfælde, hvor en flyvning er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation for hele rejsen og er opdelt i to eller flere delflyvninger, som udføres af forskellige luftfartsselskaber, kan ankomststedet for den første delflyvning ikke kvalificeres som »opfyldelsessted« i denne bestemmelses forstand, når et søgsmål med påstand om kompensation på grundlag af forordning nr. 261/2004 udelukkende er foranlediget af en forsinkelse på den første delflyvning som følge af en forsinket start og er anlagt mod det luftfartsselskab, som havde ansvaret for den første delflyvning.

Sagsomkostninger

- 28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 7, nr. 1), litra b), andet led, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at i et tilfælde, hvor en flyvning er kendetegnet ved en bekræftet samlet reservation for hele rejsen og er opdelt i to eller flere delflyvninger, som udføres af forskellige luftfartsselskaber, kan ankomststedet for den første delflyvning ikke kvalificeres som »opfyldelsessted« i denne bestemmelses forstand, når et søgsmål med påstand om kompensation på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 udelukkende er foranlediget af en forsinkelse på den første delflyvning som følge af en forsinket start og er anlagt mod det luftfartsselskab, som havde ansvaret for den første delflyvning.

Underskrifter